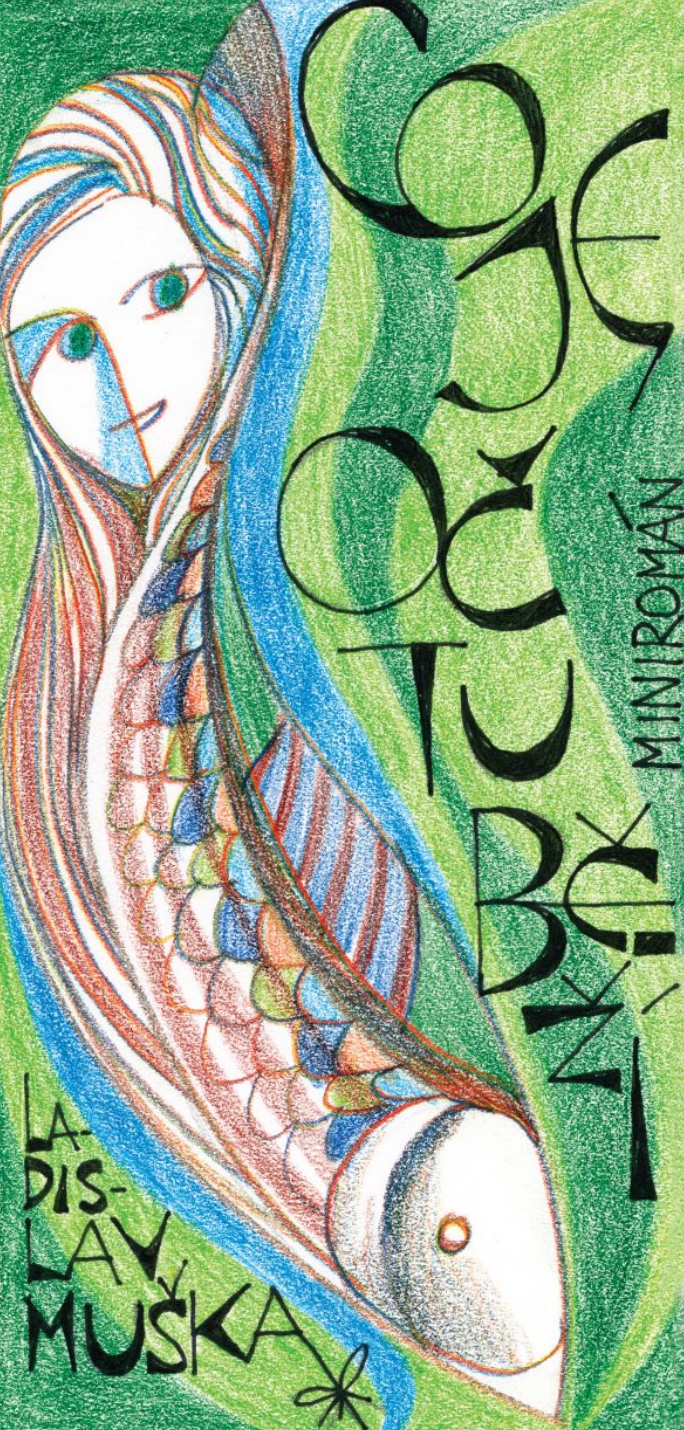

Čarobná tvarohová báň

MINIROMÁN

LA-
DIS-
LAV
MUŠKA *

LADISLAV MUŠKA

CO JE, OČ TU BĚŽÍ

(MINIROMÁN)

2015

ŽAR

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být přenášena
nebo reprodukována bez předchozího písemného souhlasu držitele práv.

Ladislav Muška

CO JE, OČ TU BĚŽÍ

Sazba: Dušan Žárský

Obálka: Jana Vienerová

V elektronické podobě první vydání

Vydal Dušan Žárský – ŽÁR, www.zar.cz

v roce 2015

ISBN 978-80-86725-49-9

I.

Tuhle příhodu před sebou vidím jako by se udála včera, přestože od ní uplynulo... kolik vlastně, dvanáct, čtrnáct let? Ten den jsme rybařili jako každé dopoledne (rybařina je to, oč tu běží), po obědě se bratranec Ota uvolil dovést mě do zámku. Předtím mi vypravoval, že ve zdi poskládané z pískovcových placáků, která odděluje zámek od lesoparku, žijí maličké černé zmije. Jedna kousla kastelánova vlčáka Cézara do kulek, týden ležel na nádvoří a zved se jen, aby se napil z kašny, a tím se vyléčil. Ota to věděl od kastelánova syna Bohouše, pozvraceli se spolu po láhvi rybízového vína, což je neobyčejně sblížilo.

Zmije mě zajímaly; nejen ryby, ale všichni tvorové včetně ježků, myši a brouků mě zajímali, se zmijí jsem se dosud nesetkal a chtěl jsem. Ota ne že by se bál, že ho zmije taky uštkne do kulek, ale nechťelo se mu, od strýcovy chalupy bylo k zámku dost daleko, ale když jsem nedal pokoj, řekl no tak pojď.

Zámek zaujímá skoro celou horní půlku náměstí městečka; tehdy to pro mě ještě nebylo naše nebo dokonce moje městečko. Nezajímal jsem se o to, že je postaven ve stylu saské renesance, šlo mi jen o ty zmije. Bylo pondělí, kdy jsou památky zavřeny a nemíří k nim zájezdy sloužící ke kulturnímu vyžití pracujících. Hlavní brána byla zamčená, nenápadná dvířka vedle nich nikoliv. Vešli jsme na dlážděné boční nádvoříčko.

Na kamenné obrubě kašny (pamatuju se dokonce, že vodotrysk stříkal přerušovaně) seděly tři čtrnáctky, jedna drobná, druhá vysoká a třetí buchta (dnes bych jí řek, koukej držet dietu, holka, až ti bude čtyřicet, neprojdeš dveřma). Oblečeny byly letně, ovšem v intencích socialistického názoru na letní oblečení

mladých dívek, i ostříhány byly podle požadavků doby. Z výrazu ve tvářích se dalo vyčíst, že hovoří o nějakých důležitých věcech.

Proti nim stála naopak dlouhovlasá holčička, tak asi absolventka druhé třídy základní školy, odezírala jim z úst a vychovávala se, protože čtrnáctileté dívky se přece baví pouze na výchovně nezávadná témata, že? Nicméně ona jediná nám hlasitě a vesele odpověděla na naše Ahoj. Dívky po nás natočily ksichtíky a zase se pohrdavě odvrátily, aby daly najevo, že pro ně jsme akorát vyčouhlí kluci, i když Ota půjde po prázdninách na strojárnou a já za rok na medicínu, jestli mi dá soudruh ředitel gymnázia doporučení, což asi nedá, protože můj otec kdysi podepsal protest proti vstupu spřátelených armád a táhlo se to s ním pořád. Prostě jsme nebyli v jejich dimenzi; ve svých dnešních letech bych zas pro ně byl stařec.

K nádvoří přiléhala bokem budova o něco novější než zámek, průčelím otočená do náměstí a nějak se mi sem nehodila. Zeptal jsem se Oty, co je to za barák.

„Ále, to je bejvalá míčovna,“ odmávl to rukou.

„Dneska je to píčovna,“ zahlásila holčička radostně.

Ty tři dívky by to jistě neřekly, byly už slečny, aspoň se slečnami cítily, a ty si mohou takové obscénní pojmenování jenom myslet, ona byla ještě dítě, tak si to mohla dovolit. Slečny se pohoršily, vstaly a uraženě odcházely, buchta děvenku pokárala: „No Kristýno...!“

„Co má bejt, dyť je to pravda,“ bránila se Kristýna. Po jejich odchodu je ohodnotila: „Jsou to čůzy!“

Že mě tenkrát nenapadlo zeptat se, kdepak jsi, holčičko, získala tak pozoruhodnou slovní zásobu? Cestou ke zdi, kde žijí zmije, jsem se od Oty dozvěděl, že bývalé míčovně se teď říká jinak, protože ji přestavěli na internát pro učnice z místních textilek.

Zmije buďto chrápaly nebo šly někam jinam kousat psy do kulek. Ze škvír mezi kameny jsem klacejčkem nevyšťoural žádnou.

II.

Tohle sem jaksi objektivně nepatří, kvůli mému autoportrétu však asi ano. Když jsem se díky strýci Otovi, vysokému partajnímu funkcionáři, na medicínu přec jen dostal (argumentoval mou matkou, vzornou pracovnící potravinářského průmyslu), zeptal jsem se docenta Frajtáka, jestli je možné, aby se již na plod v matčině lůně přenášely její vjemy, docela se rozčílil.

„Heleďte, Jányš, neplet’te do marxistické lékařské vědy nějaké freudovské bláboly!“

Docent Frajták (říkali jsme mu přesent, vážil kolem stodvaceti kil) studoval v Moskvě a naučil se tam, co učil nás, totiž prd; Frajták byl blbec. Tutěž otázku jsem položil profesorovi Dimalovi, někdejšímu proslulému chirurgovi a nyní odborníkovi na moravská vína. Chvilí na mě pomžikával.

„Víš co, miláčku, vyser se na mě a nech mě v klidu spát,“ odpověděl vlídně.

Víc jsem se nikoho neptal, byl jsem sám pro sebe příkladem. Stěhovali jsme se z předměstí malého města do centra města krajského v době, kdy matka byla v pátém měsíci těhotenství. Jí a mně v ní předtím štěbetala do snu líbezná říčka Oleška, v níž jiskřili pstruzi, a ta jiskra přeskočila na mne, byla ve mně v době, kdy jsem si začal uvědomovat, že jsem, a už jako kluk jsem se toulal s prutem kolem krušnohorských potoků.

Otec se po svém vyloučení z partaje zasunul do sebe a tiše pracoval v chemičce v cechu kyselin, kde předtím mistroval, matku naopak povýšili ve výrobě jedlých olejů v tukových závodech a tím rozbili náš rodinný život. Doma bylo dusno, rád jsem odjížděl na prázdniny do strýcovy chalupy.

Tenkrát ještě chalupy nebyly masovou záležitostí, pořizovali si je funkcionáři, a strýc Oto velké zvíře v krajském Kremlu byl. Krom toho byl myslivec toho typu, který střílí po všem, co mu přijde do cesty. Jeho chalupa nad městečkem Jeslením už byla skoro v lese, který ji obklopoval ze tří stran. Srnčí a mufloní zvěř se pásla pod okny, teta si k zahradě vyžádala plot, protože divočáci jí zryli zahradu i se zeleninou a kytičkama.

Spolu se stejnou vášní postiženým bratrancem Otou jsme se věnovali rybaření. Údolím protékala řeka Jeslenka s kombinovanou rybí osádkou – v tůních nad jezy se dal ulovit kapr, v mělkých proudech žili velcí mazaní pstruzi. A seznámil jsem se tam s rybou svého života; možná to zní nadneseně, ale lipan pro mě takovou rybou je.

Ulovené ryby posloužily stejně jako (nepříliš časté a víceméně pytlácké) úlovky strýcovy k tomu, aby při víkendových návštěvách velmi vysokých stranických představitelů vyšlapávaly strýcovi cestičku k postům ústředním. O tom jsme s bratrancem Otou nepřemýšleli. Nebavilo nás dřepět u tůně a čekat na kapra. Svlečení do trenýrek a v kečkách na nohou jsme se brodili proudnými úseky řeky a radovali se nad každým pstruhem, kterého se nám na náš primitivní vercajk podařilo ulovit; přelstít lipana jsme ještě nedokázali.

Dnes, jako zdejší (a sledovaný!) lékař bych si to nemohl dovolit. Přijedu k řece autem, obouvám vysoké brodicí boty a mám dokonalé rybářské vybavení. S lipany, těmi nádhernými rybami, které se zpoza trsu lakušníku vynořují po plovoucí potravě a předvedou při tom barevný hřbetní praporec, jsme uzavřeli dohodu. Oni mi budou brát mou umělou mušku a já je budu šetrně pouštět zpátky, když se napřed pokochám jejich duhovými řádkovanými šupinkami. Dělán to nejen proto, že už jich v řece není tolik jako kdysi. Lipani jsou moje láska.

III.

S láskou k lidským tvorům opačného pohlaví jsem to měl trochu komplikovanější. Žil jsem ve staromódní představě, že jejímu důkazu musí cit zvaný láska předcházet. Už na gymplu se mi dostalo ponaučení, že k tomu onen cit není třeba.

Vyprovázel jsem po třídním večírku spolužačku Veroniku do osady pod Střížovickým vrchem a ona mi mezi zahrádkami takzvaně dala. Vyhrkl jsem, že ji miluju a ona odpověděla: „Co blbneš?“ Když jsem se pak asi po týdnů domáhal opakování, vysmála se mi: „Co bys ještě nechtěl?!“ Jeden spolužák šel kolem, když jsem do ní hučel na školní chodbě a zakřenil se. Od něho jsem se dozvěděl, že Veronika dá každému, ale jen jednou. Takových spolužaček jsem do maturity poznal několik, některá dala i víckrát.

Na fakultě všeobecného lékařství pod střechou slavné alma mater jsem zezáčátku vedl odříkavý život, octl jsem se mezi synáčky a dceruškami (s nafrněným nosánkem) z pražských funkcionářských rodin (na jednu stranu to byla výhoda, bydleli doma a já jsem dostal nedostatkové ubytování na koleji). Peněz od rodičů jsem dostával jen tak tak, matka se jakž takž smířila s tím, že studuju na doktora a ne na politického pracovníka, táto-vi to bylo jedno. Můj spolubydlící Honza pocházel ze Šumavy a byl na tom podobně. Na to, abychom sbalili někde na parketu lepší holku a dělali před ní granda, nebylo pomyšlení. Jen občas jsme vyrazili na püllitřík někam na stojáka, protože i pivo ve vnitřní Praze bylo drahé.

Situace se zlepšila, když jsme začali chodit na praxi do špitálu. Sestřičky, hlavně takové přes čtyřicet, si s pacienty začínat

nesměly, na mediky se zákaz nevztahoval. Byly zkušené, věděly, co chtějí i co dělá dobře mužskému a já jsem z toho mezi košťaty a kbelíky v kamrlíku uklízeček začal mít potěšení. Nebýt toho, bylo by pro mě tohle předlouhé studium bez zážitků.

Jako čerstvý nositel titulu MUDr. jsem se stal účastníkem socialistické vymoženosti zvané umístěnka. V praxi se projevovala tak, že pro pražské doktůrky, kteří měli vlivné funkcionářské tatínky, byla uchystána místa v pražských špitálech, zatímco nám „venkovanům“ byl určen zase venkov. Mně se dostalo té výsady, že když jsem pocházel ze severu Čech, dostal jsem umístěnku opět na sever, a to do okresní nemocnice v D., vlastně nikoli přímo do špitálu, ale na jeho záchranku.

Odbyl jsem si fázi, kdy jsem se cítil jako spasitel lidstva a hned nato jako naprostá nula a začal brát své povolání bez emocí, což je asi to, oč v něm běží. Vozil jsem se sanitkou a resuscitoval infarkty – bylo jich dost, jestli za tím byla všeobecně pocíťovaná podivnost doby – fixoval jsem zlomeniny a snažil se vdechnout jiskřičku života mladým řidičům rozflákaným při havárce. Lékař si má udržet od pacienta odstup, ale bylo mi třeba líto krásný holky, která už nebude chodit. Dokonce jsem v sanitce odrodil. Naučil jsem se mlčet, když řidič a saniťák Eda věděl všechno líp než já.

Neuměl bych odpovědět na otázku, jestli mě práce těší nebo baví a jestli právě na tomto postu chci zůstat až do penze, dělal jsem ji. Utíkal jsem jinam až po krachu mého manželství.